УДК 336.11

Баранецька О. В.,
старший викладач кафедри фінансів ПВНЗ "Хмельницький економічний університет"

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ФІСКАЛЬНОЇ СФЕРИ

У статті здійснено аналіз основних показників, що характеризують фіскальну сферу. На основі абсолютних статистичних даних сфери фіску сформовано відносні показники, які є індикаторами задля оцінки загального стану фіскальної безпеки держави.

Ключові слова: *показники, фіскальна безпека держави, доходи, видатки, бюджетний дефіцит, державний борг, податкове навантаження, бюджетне навантаження, трансферти.*

В статье осуществлен анализ основних показателей, характеризующих фискальную сферу. На основе абсолютних статистических даных сферы фиска сформировано относительные показатели, которые являются индикаторами для оценки общего состояния фискальной безопасности государства.

Ключевые слова: *показатели, фискальная безопасность государства, доходы, расходы, бюджетный дефицит, государственный долг, налоговая загрузка, долговая загрузка на бюджет, трансферты.*

The article analyzed the basic parameters that characterize the fiscal sphere. On the basis of absolute statistical areas fisk formed relative indicators, which are indicators to assess the general state of fiscal security.

Keywords: *indicators, fiscal security, income, expenditure, budget deficit, public debt, tax burden, debt burden on the budget, transfers.*

Постановка проблеми. Досліджуючи фіскальну сферу та з'ясовуючи її важливість у соціально-економічному розвитку країни, яка зумовлена тим, що саме ця сфера формує ритм функціонування фінансів як кровоносної системи держави, забезпечує цільове використання фінансових ресурсів, реалізацію стратегічних орієнтирів соціально-економічного розвитку, першочерговим до вирішення у посткризовий період постає питання досягнення фінансової стабільності України за умови ліквідації деструктивних процесів та дотримання індикативних показників фіскальної безпеки держави у допустимих межах.

Задля ліквідації дисбалансів економіки держави варто дослідити тенденції зміни її показників, що дозволить зосередити увагу на найбільш проблемних аспектах відновлення та оздоровлення фінансової системи.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження проблемних аспектів функціонування фіскального сектору привертає увагу значної кіль-

© Баранецька О. В., 2011

кості дослідників, зокрема, такі питання у своїх працях розглядають О. І. Барановський, Ю. Б. Іванов, А. І. Крисоватий, Т. Ф. Куценко, П. В. Мельник, А. І. Сухоруков, Л. Л. Тарангул та інші. Але завдяки проведенню аналізу статистичних показників можна виділити окремі індикатори власне фіскальної сфери задля ґрунтовного проведення оцінки рівня фіскальної безпеки держави, що, на нашу думку, є досить актуально, оскільки з'ясування зародження та існування загроз дозволить їх мінімізувати та ліквідувати й досягти стратегічних орієнтирів соціально-економічного розвитку держави.

Мета і завдання дослідження. Метою статті є здійснення аналізу основних показників, що характеризують фіскальну сферу й, зокрема, визначення відносних показників, що можуть виступати індикаторами для оцінки загального стану фіскальної безпеки держави. Тому завданням дослідження вбачаємо здійснення.

Виклад основного матеріалу. Оскільки за основу формування Державного бюджету України береться розрахунок річного обсягу ВВП, від нього залежить розмір бюджетного фонду, то перш за все аналітичному дослідженню мають підлягати основні макроекономічні показники, які є важливими при здійсненні "…оцінки якості прогнозно-планової роботи у бюджетному процесі" [1, с. 78].

Тому завданням учасників бюджетного процесу є визначення оптимального рівня ВВП, оскільки при заниженому значенні цього показника відбудеться недофінансування галузей економіки й відсутність достатньої кількості готівки для здійснення розрахунків, а при завищеному рівні відбудеться збільшення грошово-кредитної емісії, що призведе до тенденцій зростання інфляційних процесів та зростання рівня видатків, які у майбутньому не зможуть бути забезпеченими. Відтак основною проблемою, яку необхідно вирішувати і яка може чинити безпосередній вплив на ФБД в процесі виконання бюджету, є чітке визначення обсягу ВВП та інших важливих макропоказників економічного та соціального розвитку України із врахуванням сучасних реалій економіки. Стратегічним завданням економічної системи будь-якої держави є зменшення рівня такого індикативного показника, що свідчитиме про подальше підвищення темпів економічного зростання, зниження рівня тіньового сектору економіки та корупції, зниження боргової залежності. Це можливо зробити шляхом зменшення видатків, збільшення ВВП чи у поєднанні обох методів.

Аналіз фактичного виконання основних макроекономічних показників, що передбачалися планом у процесі складання бюджету в Україні у 2004-2010 рр. (табл. 1.), свідчить про постійні відхилення між даними показниками, наслідком чого є дезорганізація економічних суб'єктів та унеможливлення здійснення ними ефективної економічної діяльності. Така ситуація є сприятливою для виникнення різноманітного роду небезпек у фіскальній сфері, які за певних умов переростають у реальні загрози фінансового сектору. До того ж, значні розбіжності між прогнозними та фактичними ви-

хідними економічними макропоказниками зумовлюють внесення змін до зафіксованих бюджетних показників на поточний рік.

Таблиця 1

Основні макроекономічні показники Державного бюджету України у 2004 – 2010 рр.

Найменування		Номінальний ВВП, млрд. грн.	Реальний ВВП, % до попереднього року	Індекс споживчих цін (до грудня попереднього року), % зміни	Індекс цін виробників (до грудня попереднього року), % зміни	Експорт товарів і послуг (платіжний баланс), у % до попереднього року	Імпорт товарів і послуг (платіжний баланс), у % до попереднього року	Офіційний обмінний курс гривні до долара США в середньому за рік
2004	Планові показники, що враховані при затвердженні державного бюджету	283,5	104,8	106,3	105,1	106,1	108,5	5,38 – 5,42
	Фактичне виконання планових показників	345,1	112,1	112,3	124,1	137,2	126,0	5,32
	Відхилення (+, –)	+ 61,6	+ 7,3	+ 6,0	+ 19,0	+ 31,1	+ 17,5	–0,6/–0,1
2005	Планові показники, що враховані при затвердженні державного бюджету	409,5	106,5	108,7	107,9	106,9	111,2	5,29
	Фактичне виконання планових показників	441,5	102,7	110,3	109,5	107,5	120,4	5,12
	Відхилення (+, –)	+ 32,0	– 3,8	+ 1,6	+ 1,6	+ 0,6	+ 9,2	– 0,17
2006	Планові показники, що враховані при затвердженні державного бюджету	512,5	107,0	108,7	111,8	108,5	113,0	5,0 – 5,02
	Фактичне виконання планових показників	544,2	107,3	111,6	114,1	113,2	122,0	5,05
	Відхилення (+, –)	+ 31,7	+ 0,3	+ 2,9	+ 2,3	+ 4,7	+ 9,0	+ 0,05/+ 0,03

2007	Планові показники, що враховані при затвердженні державного бюджету	594,1	106,5	107,5	114,4	112,1	107,3	5,1
	Фактичне виконання планових показників	720,1	107,9	116,6	123,3	127,4	135,4	5,05
	Відхилення (+, –)	+ 126,0	+ 1,4	+ 9,1	+ 8,9	+ 15,3	+ 28,1	– 0,05
2008	Планові показники, що враховані при затвердженні державного бюджету	889,4	106,8	109,6	131,2	130,2	137,4	4,95 – 5,25
	Фактичне виконання планових показників	948,1	102,3	122,3	123,0	133,8	138,5	5,27
	Відхилення (+, –)	+ 58,7	– 4,5	+ 12,7	– 8,2	+ 3,6	+ 1,1	+ 0,32/ + 0,02
2009	Планові показники, що враховані при затвердженні державного бюджету	1046,5	100,4	109,5	118,5	122,1	90,5	– 2
	Фактичне виконання планових показників	914,7	84,9	112,3	114,3	63,4	56,3	7,79
	Відхилення (+, –)	– 131,8	– 15,5	+ 2,8	– 4,2	– 58,7	– 34,2	–
2010	Планові показники, що враховані при затвердженні державного бюджету	1178,6	103,7	109,7	113,6	109,5	106,3	8,0
	Поточні показники[1]	1083,1	103,7	113,1	114,4	115,1	114,4	8,0

Примітки:

1.Узгоджені з МВФ

2. В умовах значної волатильності динаміки обмінного курсу та за наявності зовнішніх факторів, які перебувають поза межами впливу з боку Національного банку, значення прогнозного обмінних курсу гривні на 2009 рік в Основних засадах грошово-кредитної політики не наводиться [2].

Джерело: [3 – 6].

Дані табл. 2 засвідчують ідентифікацію загрози фіскальній безпеці держави з огляду забезпечення держави фінансовими ресурсами у кризовий період. У 2008 р. відсоток виконання доходів державного бюджету становив 97, 1, що нижче від попереднього року на 8, 4%, а у 2009 р. значення цього показника знову мало тенденцію до зниження ще на 8,9%.

Таблиця 2

Доходи і видатки Державного бюджету у 2004 – 2009 рр. (млрд. грн.)

Показник	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.
Доходи						
Заплановано	65,2	106,1	127,5	157,3	238,6	255,3
Фактично виконано	70,3	105,3	133,5	165,9	231,7	225,4
% виконання плану	107,9	99,3	104,7	105,5	97,1	88,2
Видатки						
Заплановано	72,2	117,4	140,2	174,6	263,4	284,6
Фактично виконано	79,5	112,9	137,3	175,8	241,5	242,4
% виконання плану	110,0	96,2	97,9	100,6	91,7	85,1

Джерело: [7 – 14].

Оптимізація видаткової частини є доречною в умовах рецесії економіки, тому невиконання видатків на 14,9% у 2009 р., на нашу думку, не є загрозою рівню фіскальної безпеки держави. Хоча при такій умові не повинні зазнати деструктивного впливу важливі сфери народногосподарського комплексу. Невирішеною залишається проблема підвищення ефективності здійснюваних державних видатків.

Таблиця 3.

Доходи та видатки Зведеного та Державного бюджетів України у 2004 – 2009 рр.

Найменування	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.
Зведений бюджет						
Доходи, млн. грн.	91529,4	134183,2	171811,5	219939,1	297844,6	288579,6
Доходи, % до ВВП	26,5	30,4	31,6	30,5	31,4	31,5
Видатки, млн. грн.	101415,5	141698,8	175284,4	226035,7	309216,2	307312,2
Видатки, % ВВП	29,4	32,1	32,2	31,4	32,6	33,6
Сальдо доходів та видатків*, млн. грн.	-11009,0	-7806,3	-3700,9	-7671,4	-14183,1	-21606,9

Сальдо доходів та видатків*, % до ВВП	-3,2	-1,8	-0,7	-1,1	-1,5	-2,4
Державний бюджет						
Доходи (з урахуванням міжбюджетних трансфертів), млн. грн.	70337,8	105330,2	133521,7	165942,1	231686,3	225319,9
Доходи, % до ВВП	20,4	23,9	24,5	23,0	24,4	24,6
Видатки (з урахуванням міжбюджетних трансфертів), млн. грн.	79471,5	112975,9	137108,1	174235,9	241454,5	242356,7
Видатки, % ВВП	23,0	25,6	25,2	24,2	25,5	26,5
Сальдо доходів та видатків*, млн.грн.	-10216,5	-7945,7	-3776,7	-9812,5	-12500,7	-19865,6
Сальдо доходів та видатків*, % до ВВП	-3,0	-1,8	-0,7	-1,4	-1,3	-2,2
Сальдо доходів та видатків*, % до видатків	-12,8	-7,0	-2,8	-5,6	-5,2	-42,8

Примітка. При розрахунку сальдо доходів та видатків враховується кредитування бюджету.

Джерело: [7 – 15].

Дослідження окремих бюджетних показників України за 2004 – 2009 рр. проведемо за даними табл. 3. До 2008 р. спостерігалася тенденція зростання дохідної бази Зведеного бюджету України. Так, у 2008 р. цей показник у порівнянні із попереднім роком зріс у 1, 4 рази, із 2004 р. – у 3, 3 рази. Хоча у 2009 р. простежується зниження доходів на 9 265 млн. грн. Звісно, на рівень формування фінансових ресурсів казни держави мала вплив фінансова криза.

Також цікавим для дослідження є дефіцит Державного бюджету до ВВП. З огляду на те, що значення цього показника знаходиться у допустимих межах (не більше 3% ВВП), і у 2009 р. становить – 2,2 % ВВП, це є прийнятним і таким, який не створює загрози фіскальній безпеці держави. Але потрібно врахувати інші дисбаланси економічної сфери, що насправді збільшують рівень фактичного негативного сальдо між доходами та видатками бюджету ще на 9,1% (рис. 1) і характеризують значення цього індикативного показника як критичне.

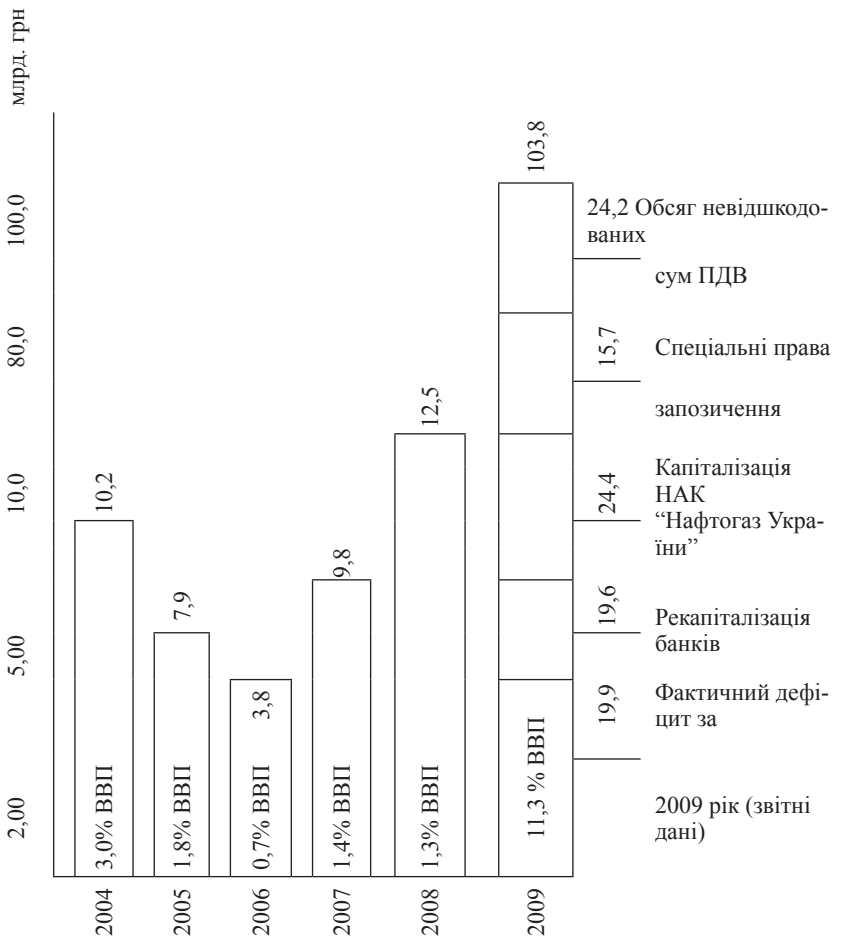

Рис. 1. Дефіцит Державного бюджету України у 2004-2009 рр.

Джерело: [3; 15].

Таким чином, при плані 33 млрд. грн. на 2009 рік, фактично реальний дефіцит Державного бюджету України становив 103,8 млрд. грн., до якого, крім фактичного дефіциту бюджету у сумі 19,9 млрд. грн., належать також суми рекапіталізації банків (19,6 млрд.грн.), капіталізації НАК "Нафтогаз України" (24,4 млрд. грн.), суми спеціальних прав запозичень (15,7 млрд. грн.) та обсяг невідшкодованих сум ПДВ (24,2 млрд. грн.) [3]. Рівень значної незбалансованості бюджету є свідченням того, що держава вже неспро-

можна за рахунок власних доходів забезпечувати фінансування витрат, що сприяє зростанню державного боргу, перешкоджає ефективній взаємодії країни з міжнародними фінансовими організаціями, негативно відображається на економічному зростанні, що інтерпретується значною загрозою ФБД й розглядається науковцями і політичними діячами як загроза дефолту.

Як бачимо, значна проблема української економіки полягає у накопиченні невідшкодованих сум ПДВ, розмір яких у 2009 р. на 4, 3 млрд. грн. перевищує фактичний обсяг дефіциту бюджету. До того ж, на початку 2010 р. проблема невідшкодування сум ПДВ продовжувала наростати (рис.2).

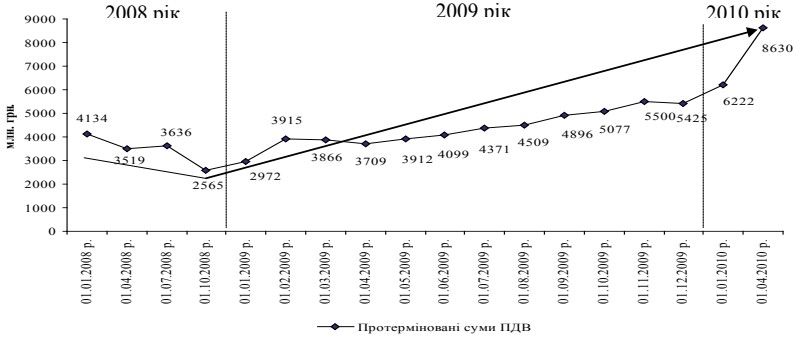

Рис. 2. Динаміка протермінованих невідшкодованих з бюджету сум податку на додану вартість, млн. грн. [16]

Урядом країни були введенні ПДВ – облігації, як засіб внутрішнього фінансування дефіциту бюджету, що є безпечніше, ніж накопичення зовнішньої заборгованості. Впевнено можна стверджувати, що ідеального методу погашення дефіциту бюджету не існує, оскільки кожен із них має певні негативні наслідки та спричиняє проблему накопичення державного боргу, що за останні роки характеризується позитивною тенденцією до зростання (рис.3).

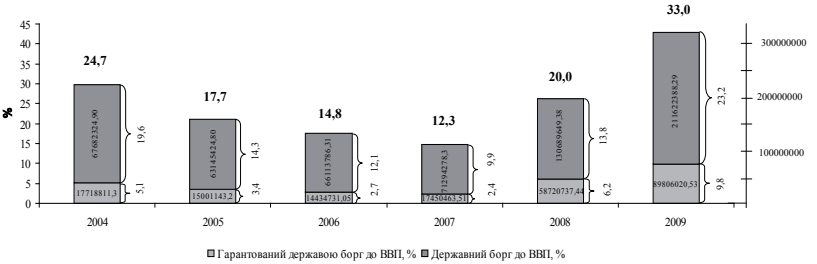

Рис. 3. Відношення державного та гарантованого державою боргу України до ВВП, %

Побудовано на основі: [3].

У порівнянні із 2008 р. рівень державного боргу України за 2009 р. зріс у 1,7 раза, а у порівнянні із 2007 р. – у 2, 7 рази. Хоча цей індикативний показник знаходиться у допустимих межах (порогове значення – не більше 55 – 60 % ВВП), але застосування боргової політики варто проводити зважено. До того ж, із збільшенням абсолютного розміру боргу, відбувається максимізація витрат на його обслуговування та погашення, що лягає тягарем на видаткову частину бюджету. Зростання боргового навантаження на економіку держави розглядається як ідентифікація загроз фіскальній безпеці держави. Перевищення державних запозичень над погашенням державного боргу спостерігається упродовж усього досліджуваного періоду, окрім 2005 р., де обсяг погашення на 0, 6 млрд. грн. більше, ніж розмір позик (рис. 4). Із 2008 р. спостерігається стрімке зростання державних запозичень, що можна пояснити як захід уряду на стабілізацію економіки внаслідок впливу глобалізаційних кризових явищ.

Рис. 4. Порівняння обсягів запозичень до державного бюджету і погашення обслуговування державного боргу за 2004-2009 рр.

Побудовано на основі: [3; 15; 17; 18].

У 2008 – 2010 рр. відбувається збільшення видатків на погашення та обслуговування державного боргу, що має відображення на індикативному показнику боргового навантаження на бюджет (див. табл. 4.). Значення цього показника суттєво змінюється, що залежить від проведення боргової політики урядом. Так, у 2007 – 2008 рр. цей показник у порівнянні з попереднім роком змінюється у бік зменшення на 3,8 та 5,3 в.п., а у 2009 р. – збільшується на 12,6 в.п. до даних 2008 р.

Таблиця 4

Державні запозичення та платежі за державним боргом в Україні за 2004-2010 рр.

Найменування	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р. (прогноз)
Запозичення до державного бюджету, млрд. грн.	10,3	13,7	11,9	10,5	33,3	105,3	103,9
Погашення державного боргу, млрд. грн.	9,2	14,3	9,8	6,5	6,0	31,3	23,8
Обслуговування державного боргу, млрд. грн.	3,0	3,1	3,1	3,3	3,8	9,1	14,1
Видатки державного бюджету*, млрд. грн.	79,5	113,0	137,1	174,2	241,5	242,4	337,5
Боргове навантаження на бюджет, %	15,3	15,4	9,4	5,6	4,1	16,7	11,2

* Видатки із наданням кредитів.

Побудовано на основі: [3; 15; 17; 18].

Важливим показником, що має прямий вплив на забезпечення ФБД, є податкове навантаження на економіку, оскільки саме цей індикатор відображає ефективність чинної системи оподаткування у реаліях сучасної економіки (табл. 5).

Таблиця 5

Податкове навантаження на економіку України протягом 2004-2009 рр.

Найменування	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.
Податки, збори, обов'язкові платежі в бюджет, млн. грн.	71455,7	110148,8	143421,4	183625,4	253864,8	233401,2
Внески до державних позабюджетних соціальних фондів, млн. грн.	38320,0	51620,0	67740,0	87560,0	117350,0	129785,4
Податкове навантаження на економіку, % ВВП	31,8	36,6	38,8	37,6	39,1	39,7

Побудовано на основі: [3; 15].

Значення за даним індикативним показником перевищують допустимий рівень, тому це є прямим свідченням загрози фіскальній безпеці держави. До того ж, за останні роки спостерігається зміна показника у бік збільшення.

Важливим з погляду забезпечення рівня фіскальної безпеки держави є огляд міжбюджетних відносин, зокрема, дослідження частки міжбюджетних трансфертів у доходах місцевих бюджетів та обсягу трансфертів з державного бюджету до ВВП. Дані табл. 6 демонструють розмір абсолютних та відносних показників трансфертних платежів з державного бюджету.

Таблиця 6

Обсяг трансфертів з Державного бюджету України у 2004 – 2009 рр.

Найменування	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**
Всього трансфертів з державного бюджету до місцевих, млн. грн.	16502,8	23361,1	34150,3	44655,9	59112,7	62180,1
Обсяг трансфертів з державного бюджету, % ВВП	4,8	5,3	6,3	6,2	6,2	6,8
Обсяг трансфертів у доходах місцевих бюджетів, %	42,1	43,5	46,1	43,4	44,5	46,7
Трансферти ПФУ з державного бюджету, млрд. грн.	5,9	6,7	9,7	24,9	33,0	48,9
Обсяг трансфертів ПФУ з державного бюджету до загальних доходів державного бюджету, %	8,4	6,4	7,4	15,4	21,2	30

Побудовано на основі: [19; 20].

Обсяг трансфертів з державного бюджету до ВВП за досліджуваний період характеризується незначними коливаннями до зменшення (у 2007 р.) та збільшення (у 2009 р. – на 0,6 в.п. порівняно із попереднім роком), залишається у межах допустимих порогових значень (порогове значення – не більше 3%), тобто не чинить загрози фіскальній безпеці держави. Ще одним показником, що вимагає дослідження при здійсненні характеристики фіскальної сфери, є обсяг трансфертів Пенсійного фонду України (далі – ПФУ) з державного бюджету до загальних доходів державного бюджету. Оскільки у період фінансової кризи значно погіршився стан не лише бюджету держави, але й бюджетів фондів соціального страхування, першочергово до вирішення постала проблема забезпечення коштами ПФУ. Така проблема лягла відбитком, власне, й на так дефіцитний бюджет держави. Значення цього показника за 2009 р. вважаємо таким, що досягло

порогового (30 % ВВП), оскільки саме у цей період, гостро постала проблема пенсійного реформування.

Висновки. Таким чином, підбиваючи підсумки зазначимо:

1. Проведене комплексне дослідження показників фіскальної сфери дозволило виокремити основні її проблемні аспекти завдяки зіставленню розрахованих індикаторів фіскальної безпеки держави із їх пороговими значеннями.

2. Виокремлення конкретної "ділянки небезпеки" при комплексному дослідженні усього бюджетно-податкового сектору економіки дозволить вжити потрібних заходів з боку уряду щодо нейтралізації наявних загроз задля уникнення проблем інтерференцій бюджетних циклів бюджетного процесу, консолідації бюджету, надмірного податкового навантаження, надмірних державних запозичень, ухилення платників від сплати податків та інше.

3. За рахунок сформованих відносних показників (індикаторів), що ґрунтовно характеризують сферу фіску, у подальших дослідженнях необхідно здійснити комплексну оцінку стану фіскальної безпеки держави.

Література:

1. Колісник О. Я. Бюджетна безпека у забезпеченні стратегії соціально-економічного розвитку держави: дис. кандидата екон. наук: 08. 00. 08 / Олег Ярославович Колісник. – Тернопіль, 2009. – 237 с.

2. Основні засади грошово-кредитної політики на 2009 рік, схвалені рішенням Ради Національного банку України від 15 вересня 2008р. № 14 (із змінами та уточненнями, внесеними рішенням Ради Національного банку від 10 лютого 2009 р. № 1, від 22 квітня 2009 р. № 5 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/PB08027.html.

3. Звіт про виконання Державного бюджету України за 2009 рік у розрізі економічної класифікації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/file/link/244339/file/Zvit.pdf.

4. Таблиця основних показників економічного розвитку України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=78203&cat_id=78198.

5. Основні засади грошово-кредитної політики на 2009 рік, схвалені рішенням Ради Національного банку України від 15 вересня 2008 р. № 14 (із змінами та уточненнями, внесеними рішенням Ради Національного банку від 10 лютого 2009 р. № 1, від 22 квітня 2009 р. № 5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/PB08027.html.

6. Основні прогнозні макропоказники економічного і соціального розвитку України на 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=146319&cat_id=105325.

7. Інформація щодо виконання Державного бюджету України за 2009 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/16724385;jsessionid=66CB4F11DDFEBCB1792CC250736E149E.

8. Висновки щодо виконання Державного бюджету України за 2008 рік

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/1462353.

9. Закон України "Про Державний бюджет України на 2004 рік" від 27 листопада 2003 р. № 1344-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1344%2D15&p=1165435872099368.

10. Закон України "Про Державний бюджет України на 2005 рік" від 23 грудня 2004 р. № 2285-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?neg=2285%2D15&p=116535872099368.

11. Закон України "Про Державний бюджет України на 2006 рік" від 20 грудня 2005 р. № 3235-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3235%2D15&p=1165435872099368.

12. Закон України "Про Державний бюджет України на 2007 рік" від 19 грудня 2006 р. № 489-V [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=489%2D16&p=1167654242018095.

13. Статистичний збірник "Бюджет України – 2006". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/archive/docview?typeId=85132&search_param=%F1%F2%E0%F2%E8%F1%F2%E8%F7%ED%E8%E9&searchDocarch=1&searchPublishing=1.

14. Про соціально-економічне становище України за січень 2008 року / Державний комітет статистики України. – К. – 2008. – 105 с.

15. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2009 рік [Електронний ресурс] / Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень. – Режим доступу: http://www.ibser.org.ua/UserFiles/File/Monitir%20Quarter%202009/KV_IV_2009_Monitoring_ukr.pdf.

16. Виконання бюджету-2010: уроки малювання [Електронний ресурс] / С. Лямець // Економічна правда – 16. 04. 2010. – Режим доступу: http://www.epravda.com.ua/publications/2010/04/16/232936/.

17. Інтегральний індекс фондового ринку. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ssmsc.gov.ua/ShowPage.aspx?PageID=276&AspxAutoDetectCookieSupport=1.

18. Сводная таблица индексов инфляции. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://currency.in.ua/index/infl/.

19. Бюджет та економіка. Основні тенденції 2009 року / [Щербина І.Ф., Рудик А.Ю., Зубенко В.В., Самчинська І.В.] ; ІБСЕД, Проект "Зміцнення місцевої фінансової ініціативи", USAID. – К.: ДГВПП "Зовнішторгвидав України", 2010. – 12 с.

20. Бюджет та економіка. Основні тенденції 2010 року/ [Щербина І.Ф., Рудик А.Ю., Зубенко В.В., Самчинська І.В.] ; ІБСЕД, Проект "Зміцнення місцевої фінансової ініціативи", USAID. – К.: ДГВПП "Зовнішторгвидав України", 2010. – 12 с.